

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— "
četrt leta 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Osemdesetletnica našega cesarja.

Včeraj dne 18. t. m. je čvrst in zdrav praznoval naš mili vladar s svojimi narodi vred osemdesetletnico svojega rojstva. Vsi narodi mogočne Avstrije zro z radostnim sreem ta dan tja gor na prestol, na osemdesetletnega vladarja, ki še vedno z mladeniško energijo drži geslo v krepki roki ter modro in previdno in z očetovsko skrbjo vodi osodo svojih narodov.

V burnih in viharah časih je nastopil vlado naš cesar. Upori in ustaje so pretresali državo in že so mislili sovražniki habsburške monarhije, da je blizu nje konec. V hipu, ko je bila sila najhujša, nastopi vlado ogrožene monarhije naš mladeniški vladar. Poln zaupanja v lepšo in boljše bodočnost, zakliče zvestim svojim narodom: „Viribus unitis“. S previdnostjo, z neumornim delom in s hrabrostjo ter s pomočjo zvestih narodov je premagal po hudih bojih tuje in domače sovražnike.

Ko so nastopili mirni časi, je posvetil naš modri vladar svoje blagonsno delo gmotnemu in prosvetnemu preporodu naše mogočne Avstrije. V prvi vrsti mu je bilo na srcu duševno blagostanje svojih narodov. Podlaga blagostanja v vsaki državi je izobrazba, nje svestišče ljudska šola.

Ob nastopu vlade našega cesarja je bilo avstrijsko ljudsko šolstvo na nizki stopnji. Ljudske šole so bile poredko nasajene, učiteljstvo brez prave strokovne naobrazbe vključeno v trde verige brez vsakega svobodnega poleta. Vsemu temu je odpomogla modrost našega vladarja. Z novim državnim šolskim zakonom je dal široko podlago ljudski izobrazbi in z njo obrtu, trgovini in sploh ljudskemu delu zdrav in trden temelj.

Z novim šolskim zakonom je ustvaril naš mili vladar učiteljski stan. Pred šolskim zakonom se o učiteljskem stanu niti govoriti ne more. Učitelj je bil vse prej nego učitelj. Kar smo dosegli učitelji, smo dosegli pod vladarjem cesarja Franca Jožefa I. Mogočnemu razvoju in dobrodejnemu vplivu ljudskega šolstva na vse avstrijske narode v tej kratki dobi se mora čuditi vsak trezno misleč človek. In vse to je ustvaril iz nič naš dobrotljivi vladar. Zato se posebno ljudsko učiteljstvo veseli njegove osemdesetletnice, ker je oče sedanji ljudski šoli in ustvaritelj učiteljskega stanu. Iz dna hvaležnih src kliče slovausko učiteljstvo: „Bog obvari, Bog ohrani nam cesarja, Avstrijo!“

Ker se letos shod slovauskega učiteljstva zaradi odpovedi Poljakov ne more vršiti, se vrši dne 23. t. m. občni zbor Zveze slovauskega učiteljstva v Avstriji, in sicer v Luhačovicah na Moravskem. Tovarši in tovarišice, ki se tega občnega zbora udeležite, naj se takoj prijavijo na naslov: M. Hajny, tajnik Z. S. U. v A., Jankovice, pošta Holešov (Morava).

XXII. glavna skupščina Zaveze.

(Konec.)

Glavno zborovanje.

Točno ob 10. uri otvori predsednik zborovanje. Z mirno vestjo lahko rečemo, da je bilo udeležencev 450, in odpreti so se morale stranske sobe in hodnik, ker velika čitalniška dvorana v „Narodnem domu“ je bila nabito polna.

Novo mesto nima nič takih posebnosti, da bi prišli tovariši in tovarišice zaradi njih na skupščino, dospeli so torej iz samega zanimanja do stvari same. Toliko impozantnejšo smemo torej imenovati letošnjo udeležbo.

Predsednik L. Jelenc:

Slavni zbor!

Iz vseh delov naše lepe slovenske zemlje ste prihiteli, dragi tovariši in mile tovarišice, v prijazno dolensko metropolo, v gostoljubno Novo mesto k XXII. glavni skupščini Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Glavne skupščine naše Zaveze se mi zde nekake revije, kjer pregleduje narodno napredno učiteljstvo svoje čete in meri svoje moči. Z zadovoljstvom trdim, da smo lahko ponosni na svoje krepke čete in na čvrste, žilave moči, ki jih ne sme nihče podcenjevati, ne mi sami, ne naši nasprotniki. „Krujeva Zavezarija“ (Hrup), kakor nas zmerjajo naši ljubeznivi klerikalei, ne bo razpadla, ampak vedno višje in čvrstejše bo dvigala prapor svobode in prosvete. (Tako je!)

Res je, da Zaveza v dolgi dobi dvaindvajsetih let, odkar obstoji, ni imela tako viharnih in burnih časov, kakor v sedanjih dneh. Velik foliant bi lahko napolnili s prostakimi psovkami, z neosnovanim sumničanjem in z najbolj falotskimi denunciacijami (Klici: Fej!), ki so jih namazali v teku enega leta klerikalni listi v svoje umazane predale zoper narodno napredno učiteljstvo.

A to še ni najhujše! Človek brene z gnevom v sru to kloako od sebe in gre mirno svojo pot. Hujše je, da ravnajo klerikalei tam, kjer so dobili v roke neomejeno oblast, po nemoralnem reku: „Die Macht geht vor Recht.“ (Klici: Krščanski poštenjaki!) Kaj so zakrivali tisti učitelji, ki so jih disciplinirali klerikalei (Klici: Ničesar! Ogorčenje) posegli tako neusmiljeno v njihove družinske in socialne razmere in jih brezsrčno gmotno oškodovali? (Klici: Inkvizitorji). Nič drugega niso zakrivali, nego da so drugačnega političkega prepričanja in da vodijo ljudstvo k svobodi, da bi delalo s svojo roko in mislilo s svojo glavo. Glavni njihov greh pa je, da ne trobijo v klerikalni rog. Zato proč z njimi, uničimo jih! Blagor Vam, primorski in štajerski tovariši in tovarišice, da ne ječite pod klerikalno peto, pod neomejeno oblastjo naših najhujših sovražnikov v tistih korporacijah, ki odločujejo o Vaši usodi. (Hrup.) Vas, ki dihate vsaj v tem pogledu svobodnejši zrak, prosimo kranjski učitelji moralne podpore (Klici: Vedno, vsi!). Skupaj z nami povzdignite glas in protestirajmo najodločnejše zoper persekucije narodno naprednega učiteljstva na Kranjskem. (Dolgotrajen hrup in klici ogorčenja.) S tem nam

daste pogum, da ne obnemoremo v težkem boju. (Klici: Le naprej!) Zato kličem vsemu narodno naprednemu istrohvaškemu in slovenskemu učiteljstvu: Le pogumno naprej po strogo začrtani poti! Naj nas ne vznemirjajo oni neznačajneži, ki so še pred nedavnim časom pogumno in glasno kričali korakali v naših vrstah, a zdaj so se prodali našim najhujšim sovražnikom za malenkostno nadučiteljsko službo ali za košček postranskega zaslužka. Naj le gredo od nas, čimprej tem bolje, da se sčistijo naše vrste! (Klici: Sami pahnimo izdajice ven!)

Preganjanje narodno naprednega učiteljstva mora pojenjati prej ali slej, ker vsaka sila do vremena in to se bo zgodilo temprej, čim intenzivnejše bo naše delo na prosvetnem polju med ljudstvom (Aplavz).

Prepričani bodimo, da bodo svetli žarki zlate svobode prejalislej posijali v divne livade naše mile Slovenije ter pregnali gosto klerikalno temo, v kateri ječi sedaj naše ljudstvo. To bo dan zmage, dan uresničenja naših idej. (Viharen aplavz.)

V tem duhu otvarjam XXII. glavno skupščino Zaveze. (Klici: Živio!)

Prav iz srca mi gredo besede, ko pozdravljam Vas, mlade prijatelje, srednjašolce, abituriente in akademike. V Vaše roke bo položena kdaj usoda slovenskega naroda. Vi mu bodete voditelji, svetovalci in bojevniki za njegove pravice. Prepričan sem, da bodete vodili naš narod po isti in edino pravi poti, ki jo pripravljajo napredno učiteljstvo. Zato se združimo že sedaj v skupnem delu za narodno prosveto in s tem ustvarimo moč, ki bo nepremagljiva. Kličem Vam navdušeno: Na zdar! (Dolgotrajne, viharne ovacije.)

Slučaj je nanesel, da se moram spomniti moža, ki ga danes ni v naši sredi, a je naš iskren prijatelj, najmarljivejši in najdelavnejši delavec na pedagoškem polju, najboljši, smelo trdim, prvak slovenskih pedagogov; ta mož je ravnatelj Henrik Schreiner (klici: Živio Schreiner!). Če izrečemo to ime, zablisi oko vsakemu zavednemu slovenskemu učitelju v znak spoštovanja, ker ve ceniti nevenljive zasluge, ki si jih je pridobil Schreiner kot pedagoški pisatelj in predsednik „Slovenske Šolske Matice“.

Ravnatelj Schreiner je praznoval v minulem mesecu zdrav in čvrst 60 letnico svojega rojstva. On je tudi častni član naše Zaveze, zato me tembolj veže dolžnost, da mu s tega mesta v imenu vsega slovenskega v Zavezi združenega učiteljstva čestitam k njegovemu 60 letnici, izrazujoč vročo željo, ki mi prihaja iz dna hvaležnega srca, da bi ga dobrodejno nebo ohranilo zdravega in čvrstejšega še mnogo, mnogo let v srečo in blaginjo slovenskega ljudskega šolstva! (Hrupen aplavz, viharne klici: Živio Schreiner!)

Predlagam, da se mu izraz naših voščil in naše hvaležnosti sporoči brzojavnim potom. (Dolgotrajno ploskanje.)

Če smo se ravnokar z radostnim sreem spominjali 60 letnice prvaka slovenskih pedagogov, pa pri tem ne smemo pozabiti bratov Hrvatov po rodu in zvanju, ki žalujejo po svojem, tudi na šolskem polju velezaslužnem možu. Dne 26. junija letos je zatnil v Zagrebu za vedno oči Josip Klobučar, rav-

najući učitelj ljudske šole v Zagrebu, podpredsednik Saveza hrvatskih učiteljskih društev, pravi in častni član ter blagajnik Hrv. pedagoško-književnega zbora, častni član Češke učiteljske Zveze v Pragi, bivši predsednik in častni član Učiteljskega društva za mesto Zagreb in okolice i. t. d.

Vsi hrvaški, pa tudi mi slovenski učitelji, ki smo poznali tega plemenitega moža, žalujemo ob njegovem grobu.

Prosim slavni zbor, da se v znak sožalja dvignete s sedežev ter zakličemo: Slava Klobučarjevemu spominu! Slava! (Vsi navzoči se dvignejo s sedežev in kličejo: Slava Klobučarjevemu spominu!)

Pozdravi.

Po predsednikovem pozdravu je pozdravil skupščino v imenu učiteljstva novo meškega okraja tov. Matko, ki je poudarjal sledeče:

V imenu tukajšnjega učiteljstva najsrčneje pozdravljam cenj. tovarišice in drage tovariše, da so v teh burnih časih, ki jih čuti na Kranjskem značajno učiteljstvo ravno sedaj, obiskali nas. Štejemo si v čast, da si je že Zaveza izbrala ravno naš okraj za zborovanje. Danes, ko bijemo že skoro najskrajnejši boj za obstanek, ko imamo okrog sebe vse polno odkritih in prikritih sovražnikov, ko se nas na eni strani izkuša premagati z inkvizitorskim orožjem, na drugi strani pa z izstradanjem, si štejemo tembolj v čast, da ste posetili nas, da ste zaupali nam. Vsi stanovi so se zainteresirali ko smo jim naznanili, da si je napredno učiteljstvo izbralo naš kraj za zborovanje. Vsi so prihiteli na zborovanje in ponosni smo lahko na to, ker nismo sami, temveč imamo trdne zaveznike tudi v javnosti. Vez ljudstva in javnosti je bodočnost naroda! (Dolgotrajen in buren aplavz.)

V imenu odbora „Čitalnice“ je pozdravil prof. D. Majcen: Ponosni smo, da se je učiteljstvo obrnilo do nas, da sprejmemo tako odlične goste v svojo sredo. Kot nositelje kulture in prosvete Vas najiskreneje pozdravljam, želim Vašim težnjam in delu obilo uspehov in Vam kličem: Dobro došli! (Viharno ploskanje.)

V imenu najmlajšega političkega društva „Skale“, pozdravlja navzoče prof. Jug, ki govori približno sledeče: Iz vseh pokrajin ste prihiteli v Novo mesto na Dolensko. Hrabri in močni ste bojevniki, ki ste združeni v Zavezi. Trd je Vaš boj, in ponosna je vsa napredna javnost, da prištevate k organizacijam, ki bijejo napredni boj, lahko tudi to močno kulturno organizacijo, dično Zavezo. (Dolgotrajen in viharan aplavz.)

Zaveza stoji na temelju narodne šole; stremi za modernimi, naprednimi načeli. Ona goji v prvi vrsti vprašanje šole, ki nam ima vzgajati naroden, vesel in zdrav naraščaj. In ti temelji so za narod in po njem za državo trdnejši temelji od koristolovstva, zato tudi tako veliko število navzočih in tako veliko zanimanje. (Odobranje.) In kako važno je vprašanje šole, ki je torišče naše ljudske izobrazbe! Treba je najti poti do narodne šole, kajti le narodna šola je zdrav temelj krepke države. Le narodna šola nam more vzgojiti dobrih dr-